

# OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN GÜNE BAŞLAMA VE OYUN ZAMANINA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE UYGULAMALARI

## ARAŞTIRMA MAKALESİ

**Raziye GÜNAY BİLALOĞLU<sup>1</sup>, İnanç ETİ<sup>2</sup>, Yaşare AKTAŞ ARNAS<sup>3</sup>**

1 Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Anabilim Dalı, Adana, rgunay@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1887-6767.

2 Dr. Arş. Görevlisi, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Anabilim Dalı, Adana, ieti@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9736-094X.

3 Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Anabilim Dalı, Adana, yasare@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0738-9325.

Geliş Tarihi: 20.07.2020 Kabul Tarihi: 18.11.2020 DOI: 10.37669/milliegitim.772047

**Öz:** Günlük eğitim akışında yer alan güne başlama zamanı, okul öncesi eğitim programında günün başlangıcında yer verilmesi gereken bir zaman aralığıdır. Çocukların kendi aralarında ve öğretmenleriyle yüz yüze etkileşimde olduğu bu süreç, çocukların birbirlerine, okul ortamına ve yapılacak etkinliklere uyum sağlamlarına hizmet etmektedir. Güncel okul öncesi eğitim programında günlük eğitim akışında güne başlama zamanının ardından oyun zamanı gelmektedir. Oyun zamanında öğretmen çocuklara öğrenme merkezlerini tanıtarak hangi merkezde oynamak istediklerini sorar ve çocukların tercihlerini belirtmelerini ister. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre desenlenen bu çalışmayla 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı günlük eğitim akışında yer alan güne başlama zamanı ve oyun zamanı ile ilgili öğretmenlerin görüşlerinin ve uygulamalarının neler olduğunu gözlem ve görüşme ile derinlemesine ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan dört öğretmenin üç farklı günlük akışlarındaki güne başlama ve oyun zamanlarına dair gözlem kayıtları ve sonrasında odak grup görüşmesi ile veriler toplanmıştır. İçerik analizi sonucunda, güne başlama zamanı ve oyun zamanının programdaki yeri ve öneminin öğretmenler tarafından tam anlaşılmasını sağlama amacıyla ortaya çıkmıştır. Güne başlama zamanında öğretmenlerin yer verdikleri çalışmaların çoğunlukla güne başlama zamanının amaç ve içeriğine uygun şekilde gerçekleştirilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca oyun zamanlarında öğretmenlerin çocukları merkezlere yönlendirip onları serbest bıraktıkları ya da oyun zamanlarının etkinlik türü olan oyun veya hareket etkinliği olarak uygulandığı belirlenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Güne başlama zamanı, oyun zamanı, okul öncesi eğitim programı.

## THE OPINIONS AND PRACTICES OF PRESCHOOL TEACHERS ABOUT CIRCLE TIME AND PLAY TIME

### Abstract:

Daily education flow starts with circle time and it is a period that should be practiced in the preschool education program. This process, where children interact face to face with their peers and teachers, serves children to adapt to each other, the school environment and the activities to be held. In the current preschool education program, the play time comes after the circle time in the daily education flow. At the play time, the teacher introduces the learning centers to the children and asks them in which center they want to play and to indicate their preferences. This research is carried out as a case study, which is one of the qualitative research methods, is aimed to introduce in-depth observation and interview what the teachers' opinions and practices are about the circle time and play time in the daily education flow. The data were collected through the observation records of the circle time and play time of the four teachers in three different day, and the focus group interview to identify their opinions. As a result of the content analysis, it was revealed that the place and the importance of the circle time and play time in the program were not fully understood by the teachers. It was concluded that teachers were not carried out the circle time routine in accordance with the purpose and content which states on education program. In addition, it was determined that the teachers directed the children to the centers and give rein to them during the play time and it is applied as a diverge activity like play or movement.

**Keywords:** Circle time, play time, early childhood education program.

### Giriş

Okul öncesi dönem, tüm gelişim alanlarında çocuğun yaşamını etkileyecek bir öneme sahiptir. Bu dönemde çocuğa sağlanacak öğrenme çevresi, öğrenme deneyimleri ve etkileşimlerin niteliği çocuğun büyüme ve gelişme sürecinin belirleyicileri olmaktadır. Türkiye'de 2013 yılından itibaren uygulanmaya başlanan Okul Öncesi Eğitim Programı'nda çocukların sağlıklı büyümeleri ve gelişebilmeleri ile öğrenmeye yönelik olumlu tutumlar geliştirebilmeleri için zengin uyarıcı, keşfetmeye olanak sağlayan, olumlu ve destekleyici öğrenme deneyimlerinin sunulduğu bir öğrenme çevresinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu öğrenme çevresinin sağlayıcıları ise aile ve okul öncesi eğitim kurumlarıdır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen eğitim uygulamalarının çocukların öğrenme ve gelişimlerini destekleyerek başarılı olmasında en önemli belirleyicilerden biri öğret-

menidir. Bununla birlikte, öğretmenler eğitim uygulamalarını belirli bir program doğrultusunda gerçekleştirerek okul öncesi eğitimin niteliğini artırmada önemli bir rol üstlenmektedirler.

MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı çocuk merkezlidir. Programda öğretmenlerin, öğrenme sürecinde çocukların kendi planları doğrultusunda çalışmalarına fırsat vermeleri önerilmektedir. Çocuklara akranları ve öğretmenleriyle etkileşime girme ve hangi etkinlikleri nasıl yapacaklarına karar verme özgürlüğü tanınması gerektiği ifade edilmektedir. Aynı zamanda öğretmenin, öğrenme sürecinde çocukların kendilerini değerli ve güvende hissettikleri bir ortamın oluşturmasının daha nitelikli öğrenmelerin gerçekleşmesi açısından önemi belirtilmektedir. Ayrıca öğretmenin süreçte çocukların yeterliliklerinin farkında olması, yeni öğrenme deneyimleri sunması, çocuğun çabalarını desteklemesi, kısaca olumlu çocuk-öğretmen etkileşimi vurgulanmaktadır.

Güncel okul öncesi eğitim programında (MEB, 2013) çocukların küçük gruplar halinde etkileşimde bulunacakları, bireysel gereksinimlerini karşılayabilecekleri, sınıf içinde ve dışında oluşturulmuş ve birbirlerinden farklı materyallerle ayrılmış öğrenme alanlarının düzenlenmesinin etkin öğrenme için gerekli olduğu belirtilmiştir. Okul öncesi eğitim programında tutarlı bir günlük düzen oluşturmak amacıyla günlük eğitim akışına yer verilmiştir. Günlük eğitim akışı, öğretmenin o gün yapacağı çalışmalara düzenli bir şekilde yer verdiği çerçeve bir plandır ve güne başlama zamanı, oyun zamanı, etkinlik zamanı, günü değerlendirme zamanı ile beslenme ve dinlenme zamanı gibi rutin etkinlikleri içermektedir. Günlük eğitim akışı, çocukların bir gün içindeki olayların sırasını kavrayıp önceden bilmelerine yardımcı olmakta ve zaman ilişkileri açısından somut deneyimler kazanmalarını sağlamaktadır.

Günlük eğitim akışında yer alan güne başlama zamanı, okul öncesi eğitim programında günün başlangıcında yer verilmesi gereken bir zaman aralığıdır. Çocukların birlikte ve öğretmenleriyle yüz yüze etkileşimde olduğu bu süreç, çocukların birbirlerine, okul ortamına ve yapılacak etkinliklere uyum sağlamalarına hizmet etmektedir. Bu zaman aralığında öğretmen ve çocuklar sınıfta veya bahçede çember şeklinde bir araya gelmektedirler. Süreç çocuklarla öğretmenin birbirleriyle selamlaşması ile başlamakta, sonradan gelenler de sürece dahil edilmektedir. Böylece o gün okula gelmeyen çocuklar da belirlenmiş olmaktadır (MEB, 2013).

Güne başlama zamanının ilerleyen süreçlerinde çocuklar o günkü hava durumu, haftanın hangi günü olduğu, okula gelene kadar neler yapıldığı, o günkü duygu durumları gibi konularda sohbet etmeye yönlendirilebilir, çocuklarla basit egzersizler yapılabilir. Şarkı söyleme, öykü anlatma, parmak oyunu gibi etkinlikler yapılabilir, çocukların yaşantılarında olan değişiklikler (doğum günü, bir kardeşin doğması, büyükanne-büyükbaba yanında kalma, aile bireylerinden birinin hastalanması, vb.) ele alınabilir (MEB, 2013). Güne başlama zamanı içerisinde gerçekleştirilen bu büyük grup

etkinliği uluslararası alan yazında çember zamanı, paylaşma zamanı, sabah toplantısı, toplantı zamanı, grup zamanı gibi farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır (Kang, 2011; Michaels, 1984). Farklı ülkelerde ve okul öncesi eğitim programlarında da yer alan bu zaman diliminde yine benzer büyük grup etkinlikleri yapılmaktadır (Akgün, 2013; Hohmann ve Weikart, 2000; Reich, 1993). McAfee (1985) yaptığı bir çalışmada okul öncesi sınıflarında güne başlama zamanına karşılık gelen büyük grup toplanma zamanı aktiviteleri kapsamında hikâye kitaplarını okumak (% 33), paylaşmak / göstermek ve anlatmak (% 23), geleneksel açılış faaliyetleri, takvim, rulo, hava durumu (% 13), gevşeme, haftanın kişisi, haber zamanı, geçiş (% 2) ve tartışma (% 8) yapıldığını belirlemiştir (Akt, Hong, 1995). Güne başlama (toplanma zamanı) rutini okul öncesi sınıflarındaki en sıradan olaylardan biri olarak tanımlanmaktadır (Michaels, 1984).

Büyük grup toplanma zamanı, çocukların kendi konuşmalarını oluşturmalarına, fikirlerini ve hikâyelerini büyük grup ortamında paylaşmalarına fırsat vermektedir (Cazden, 2001; Gallas, 1994; Michaels, 1984). Büyük grup toplanma zamanındaki etkinlikler, çocuklara kendi konularını geliştirmeyi öğrenmenin yanı sıra “başkalarının konularına katkıda bulunmayı öğrenmeleri” için de ortam sunmaktadır (Green, Kantor ve Rogers, 1991). Okul öncesi eğitim sınıfındaki büyük grup toplanma zamanı, çocukların grup olarak bir araya gelmeyi başarmalarına ve bir araya gelme konusunda yoğun bir deneyim fırsatı sunarak topluluk bilincinin oluşmasına katkı sağlamakta; grup halinde birlikte öğrenmelerine, problem çözmelerine ve çalışmalarına izin vermektedir (Hohmann ve Weikart, 2000; Kang, 2011). Bazı kurullarla yönetilen bir konuşma etkinliği olan bu zaman diliminde çocuklar sıra beklemeyi ve birbirlerini dinlemeyi öğretmenin açıkça ifade ettiği kurullarla veya süreci gözleyerek dolaylı olarak öğrenirler (Yifat & Zadunaisky-Ehrlich, 2008).

Güne başlama zamanı, çocukların kendileri ve başkaları hakkında farkındalıklarını geliştirmeyi amaçlayan; benlik saygısını arttırma, karşılıklı güven, dinleme becerileri ve olumlu kişiler arası davranışları destekleme gibi faaliyetleri içermektedir (Canney ve Byrne, 2006). Bu etkinlikler ile çocuklar bir akran grubu içerisinde sosyalleşmeyi öğrenmekte, içinde yaşadıkları toplumun kültürel özelliklerini tanımakta ve deneyimlemektedirler. Bütün sınıfın okul gününün başlangıcında ilk kez bir grup olarak bir araya geldiği bu süreçte her çocuk kendini ifade etmekte, kendini grubun bir üyesi olarak algılamakta ve grubun diğer üyeleri tarafından da kabul ve saygı görmektedir (Bourdieu, 1997; Delalande, 2001). Bu süreçte çocuk merkezli ve çocuk odaklı bir yaklaşımla çocukların sosyal ve duygusal öğrenmelerini ilgili ve güvenli bir ortamda geliştirmeleri teşvik edilmektedir. Oyunlar, rol oynama, şarkı söyleme ve fiziksel etkinlikler gibi yaşantı odaklı öğrenme ortamında çocuklar sadece hedeflenen becerileri öğrenmekle kalmamakta, aynı zamanda sürecin kendisi de güçlü bir sosyal ve duygusal öğrenme deneyimi olmaktadır (Cefai, Ferrario, Cavioni, Carter ve Grech, 2014).

MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında günlük eğitim akışında güne başlama zamanının ardından oyun zamanı gelmektedir. Oyun zamanında öğretmen ço-

çocuklara öğrenme merkezlerini tanıtarak hangi merkezde oynamak istediklerini sorar ve çocukların tercihlerini belirtmelerini ister. Çocukların planlamayı öğrenmelerine yardımcı olan bu sürecin ardından çocuklar tercih ettikleri merkezlere yönelerek oyun oynarlar. Bir merkezde nitelikli oynanabilmesi için öğretmenin merkezlerdeki çocuk sayısını gösteren, çocukların kendi kendilerine merkezleri seçmelerine yardımcı olan yöntemler geliştirip kullanması ve merkezlerde uyulması gereken kuralları sık sık hatırlatması gerekmektedir (MEB, 2013). Eğitim programında oyun zamanının uygulanmasına ilişkin olarak yer alan bu ifadeler, eklektik bir yapıya sahip olan okul öncesi eğitim programının oluşturulması sürecinde yararlanılan High Scope yaklaşımındaki planla-yap/çalış-değerlendir sürecini akla getirmektedir.

High Scope yaklaşımında planla-yap/çalış-değerlendir süreci, öğretmenlerin “Çalışma zamanında ne yapmak istersin?” gibi uygun bir soru sormasıyla başlar. Çocuklar planlarını belirtirler, daha sonra onları çalışma zamanında uygularlar. Ardından çocuklar çalışma zamanında yaptıklarını yeniden gözden geçirmek için yönlendirilirler (Congregation Ner Tamid of South Bay, 1999-2001).

MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında çocukların oyun zamanının başlangıcında hangi öğrenme merkezlerinde oynayacaklarına karar vermeleri High Scope yaklaşımındaki planla-yap/çalış-değerlendir sürecinin (Günay Bilaloğlu, 2004; High-Scope, 2020; Hohmann ve Weikart, 2000; Koçak, 1998) planlama kısmına karşılık gelmektedir. Oyun zamanı süresince tercih ettikleri merkezlerde oynamaları ise yap (çalışma zamanı) kısmına karşılık gelmektedir. Oyun zamanının bitiminde çocuklarla bir araya gelerek, sürecin başında ne yapmayı planladıkları ve süreç boyunca ne yaptıkları ile ilgili konuşularak ara değerlendirme yapılabilir. Böylece okul öncesi eğitim programında High Scope yaklaşımındaki planla-yap/çalış-değerlendir sürecine karşılık gelen uygulama süreci tamamlanabilir. Ancak okul öncesi eğitim programındaki oyun zamanının sonunda ara değerlendirmenin yapılmaması planla-yap/çalış-değerlendir sürecinin yarım kaldığı anlamına gelmez. Günü değerlendirme zamanında çocuklarla bir araya gelinerek o gün yapılanlar değerlendirilirken hangi öğrenme merkezlerinde ne tür oyunlar oynadıkları da konuşulabilir.

Oyun zamanı, çocukların kişisel ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda serbest oyun oynadıkları zaman dilimidir. Oyun zamanı çocuklara, sosyal ve akademik becerilerini geliştirme fırsatı sunarken, ilgi alanları ve yetenekleri ile tutarlı olan ve eş zamanlı olarak sunulan çeşitli etkinlikler arasından seçim yapma fırsatı sağlamaktadır (Allen ve Schwartz, 2001, akt. Hanley, Tiger, Ingvarsson and Cammilleri, 2009). Çocuklar nerede, kimlerle, ne ile ve nasıl oynayacaklarına yönelik kararlar verirler (MEB, 2013) ve bu kararları doğrultusunda her gün en az bir saat süreyle oynarlar (Aras, 2016). Böylece çocuklar karar verme, kararları doğrultusunda çalışma, sorumluluk alma gibi becerilerini de geliştirmektedirler. Oyun zamanında oynanan serbest oyunlar aynı zamanda çocukları fiziksel ve duygusal olarak rahatlatığı için zihinsel açıdan öğrenmeye de ortam hazırlamaktadırlar. Bu süreçte öğrenme merkezlerinde veya açık havada oynan-

nan oyunlar sırasında çocuklar araştırma ve gözlem yapma, keşiflerde bulunma fırsatı yakalamakta, nesnelere ve diğer kişilerle etkileşimde bulunmaktadır (MEB, 2013).

Güne başlama zamanı ve oyun zamanı, çocukların “ev ile okul” ve “oyun ile çalışma” arasındaki ayrımı yapmalarını sağlayan ve çocukların evleri ile bağına sağlıklı bir şekilde bırakarak okul gününe geçişini kolaylaştıran başlangıç etkinlikleri olarak ifade edilebilir (Akgün, 2013). Her gün gerçekleştirilen, tekrarlanan bu etkinlikler çocuklar için bilindik, tanıdık etkinlik süreçleri haline gelmekte ve özellikle de okulla ilgili kaygıları olan çocukların kendilerini güvende hissetmelerini, grubun bir üyesi olabilmelerini sağlayarak, olumsuz duygularla baş edebilmeleri için güvenli bir ortam yaratarak sosyal duygusal gelişimlerine de katkıda bulunmaktadır (Akgün, 2013; Doray, 1997).

Okul öncesi eğitim programının başarıya ulaşmasında eğitim ortamının dikkatli ve özenli bir şekilde planlanmış olması önem arz etmektedir. Okul öncesi eğitim programının amacına uygun şekilde planlanabilmesi, uygulanabilmesi ve başarıya ulaşması için eğitim ortamlarının öğrenme merkezlerini de içerecek şekilde dikkatli ve özenli planlanması gerekmektedir (MEB, 2013). Güncel okul öncesi eğitim programında çocukların tercihleri doğrultusunda istedikleri merkezlerde istedikleri oyunları oynamalarına izin veren oyun zamanına yer verilmesi; öğrenme merkezleri düzenlemek, uygun materyalleri seçmek, oyun sırasında gözlemsel notlar almak ve hatta çocukların oyun ortağı olmak gibi öğretmen rollerini ve sorumluluklarını arttırmaktadır (Aras, 2016). Öğrenme merkezleri, özellikle de oyun zamanında planla-yap/çalış-değerlendir sürecinin işletilebilmesi ve etkin öğrenmenin gerçekleşebilmesi için önemli ve gereklidir.

Çocukların sosyal, duygusal ve akademik öğrenme ve gelişimleri üzerinde bu kadar önemli etkilere sahip olan güne başlama zamanı ve oyun zamanının anlamlı ve etkili olabilmesi, eğitim uygulamalarını planlayan, uygulayan ve değerlendiren öğretmenlerin bu süreçleri nasıl gerçekleştirdiklerine bağlıdır. Öğretmenlerin güne başlama ve oyun zamanına ilişkin algılamaları ve inançları, bu süreçleri gerçekleştirme biçimlerine yön vermektedir. Bu nedenle öğretmenlerin güncel okul öncesi eğitim programında yer alan ve çocukların okula uyumunu kolaylaştıran bu zaman dilimlerine ilişkin görüş ve uygulamalarının derinlemesine incelenmesi önem arz etmektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde, 2013 okul öncesi eğitim programına yönelik gerçekleştirilen pek çok araştırma olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde önemli bir kısmının 2013 okul öncesi eğitim programı hakkında öğretmen görüşlerinin incelendiği (Arslan ve İlkay, 2015; Başaran ve Ulubey, 2018; Mart, 2020; Özsrıkınt, Akay ve Yılmaz Bolat, 2014; Pişgin Çivik, Ünüvar ve Soylu, 2014; Tükel, 2017) araştırmalar olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmaların bir kısmının ise programın belirli bir boyutuna yönelik gerçekleştirilen çalışmalar olduğu dikkat çekmektedir. Bunlar arasında 2013 okul öncesi eğitim programının; çocukların müzikal becerilerinin (Kandır ve Türkoğlu, 2015) ve okuma yazma becerilerinin gelişimi yönünden değer-

lendirilmesi (Kandır ve Yazıcı, 2016), sağlık kavramı açısından incelenmesi (Sönmez ve Bilir Seyhan, 2016) ve cinsel gelişim açısından incelenmesi (Deniz ve Yıldız, 2018) amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 2013 Okul Öncesi Eğitim Programına yönelik hazırlanan etkinlik planlarının aile katılımı boyutunun incelenmesi (Kurtulmuş, 2016), 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanım ve göstergelerin gelişim alanlarına göre değerler eğitimi açısından incelenmesi (Aral ve Kadan, 2018), okul öncesi eğitim programının farklı yaklaşımlara göre uygulanan programlarla benzerlik ve farklılıklarının ortaya konması (Tuncer, 2015) ve okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri hakkında görüşlerinin incelenmesi (Aysu ve Aral, 2016) amacıyla gerçekleştirilen araştırmaların bulunduğu da görülmüştür.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, doğrudan MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programının çeşitli değişkenler açısından incelendiği ancak programın uygulanmasına yönelik bir araştırmanın yapılmadığı görülmüştür. Özyürek ve Aydoğan (2011) ile Gülay Ogelman (2014) tarafından 2006 okul öncesi eğitim programında yer alan ve güncel programdaki oyun zamanına karşılık gelen serbest zaman etkinliklerinin uygulanmasını inceleyen araştırmalar yapılmıştır. Aras (2016) tarafından öğretmenlerin serbest oyunlara ilişkin algılarını ve çocuklar oyun oynarken öğretmenlerin gerçekleştirdiği uygulamaları, çocukların oyunlarına katılım biçimlerini inceleyen bir araştırma yapılmıştır. Bununla birlikte güne başlama zamanı ve oyun zamanına yönelik öğretmen görüşlerinin ve uygulamalarının incelendiği bir araştırmaya da rastlanmamıştır.

İlgili alan yazındaki araştırmaların çoğunluğunda verilerin sadece doküman inceleme (Aral ve Kadan, 2018; Deniz ve Yıldız, 2018; Kandır ve Türkoğlu, 2015; Kandır ve Yazıcı, 2016; Kurtulmuş, 2016; Sönmez ve Bilir Seyhan, 2016; Tuncer, 2015) ve anket (Özsırkıntı, Akay ve Yılmaz Bolat, 2014; Pişgin Çivik, Ünüvar ve Soylu, 2014) olmak üzere tek bir veri toplama aracı ile toplandığı belirlenmiştir. İki veri toplama aracının kullanıldığı çalışmalarda anket ve görüşmenin (Başaran ve Ulubey, 2018; Mart, 2020; Tükel, 2017), doküman inceleme ve görüşmenin (Arslan ve İlkay, 2015), gözlem ve görüşmenin (Aras, 2016; Aysu ve Aral, 2016) birlikte kullanıldığı ve sayılarının nispeten az olduğu görülmüştür. Bu durum araştırmalarda, özellikle de anket ve görüşmeler aracılığıyla elde edilen verilerin genellikle öğretmenler tarafından ifade edilenlerle sınırlı kaldığını göstermektedir. Araştırmalarda veri toplama sürecinde gözlemin nadir kullanıldığı belirlenmiştir.

Bu bilgilerden hareketle, MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı çerçevesinde günlük eğitim akışında yer alan güne başlama zamanı ve oyun zamanı ile ilgili öğretmenlerin görüşlerinin ve uygulamalarının neler olduğunu gözlem ve görüşme ile derinlemesine ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yanıt aranacak alt amaçlar şunlardır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin günlük eğitim akışında yer alan güne başlama zamanına ilişkin görüşleri ve uygulamaları nelerdir?

2. Okul öncesi öğretmenlerinin günlük eğitim akışında yer alan oyun zamanına ilişkin görüşleri ve uygulamaları nelerdir?

### **Yöntem**

#### **Araştırma Modeli**

Okul öncesi öğretmenlerinin günlük eğitim akışında yer alan güne başlama ve oyun zamanlarına ilişkin uygulamalarını ve görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışma nitel araştırma türlerinden durum çalışmasına dayalı olarak desenlenmiştir. Denzin ve Lincoln (2005), nitel araştırmaları sosyal olarak yapılandırılmış olguların ve sosyal deneyimlerin nasıl ortaya çıktığı ve nasıl anlamlandırıldığı üzerine yoğunlaşan bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlamıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin uygulama ve görüşleri üzerine yoğunlaşıldığı için nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Durum çalışmalarını Merriam (2013); bir bireyin, bir grubun, bir olayın veya bir programın tanımlanması ve analiz edilmesi süreci olarak tanımlamıştır. Durum çalışması, bireylerin kendi doğal ortamlarındaki deneyimlerini ve içsel bakış açılarını ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmada okul öncesi eğitim akışında yer alan güne başlama ve oyun zamanlarına ilişkin öğretmen uygulama ve görüşleri durum olarak ele alınmıştır.

#### **Çalışma Grubu**

Bu çalışma, 2013 yılından sonra mezun olmuş dört okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubuna dahil olacak öğretmenlerin belirlenmesinde; öğretmenlerin okul öncesi öğretmenliği lisans programı mezunu olmaları ve MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programını lisans derslerinde işlemiş ve öğretmenlik uygulaması dersinde bu programın uygulamasını yapmış olmaları kriter olarak belirlenmiştir. Bu ön şartlar doğrultusunda gönüllü olan öğretmenler arasından kolay ulaşılabilir örneklem seçim yöntemi ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu öğretmenlerden üçü kadın biri erkektir ve öğretmenlerin mesleki kıdemleri üç ila beş yıl arasında değişmektedir. Üç öğretmen (Ö1-Ö2-Ö3) Adana İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı farklı anasınıflarında görev yaparken bir öğretmen (Ö4) anaokulunda görev yapmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenler Ö1-Ö4 şeklinde kodlanmış ve elde edilen bulguların sunumunda bu kod isimler kullanılmıştır.

Öğretmenlerin sınıfları incelendiğinde farklı sınıf düzenleri ile karşılaşmıştır. Ö1 ve Ö2'nin sınıflarında orta alanda çocukların oturdukları masa ve sandalyeler bulunmaktadır. MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında önerilen öğrenme merkezlerinin ise işlevsel olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda Ö1'in sınıfında dramatik oyun merkezi dışında bir öğrenme merkezi yer almazken Ö2'nin sınıfında ise hiçbir öğrenme merkezi bulunmamaktadır. Ö1 ve Ö2'nin sınıflarında öğrenme materyalleri ve oyuncaklar (bloklar, arabalar, oyun hamurları, manüplatif oyuncaklar) kapalı dolaplar/raflar içerisinde muhafaza edilmektedir. Öğretmenler çocukları yönlendirdiğinde



orta masalar üzerine bu malzemeler dökülerek oynamaları sağlanmaktadır. Ö3 ve Ö4' ün sınıfında ise fen merkezi, sanat merkezi, dramatik oyun merkezi ve blok merkezi bulunmaktadır. Merkezlerde çocukların ulaşabilecekleri açık raflar bulunmaktadır. Merkezlerde bulunan materyaller de çocuklar için ulaşılabilir durumdadır.

### **Veri Toplama Yöntemleri**

Veriler çalışma grubundaki öğretmenlerin sınıflarında yapılan katılımsız gözlemler ve odak grup görüşmeleri aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmamanın verileri 2018-2019 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde toplanmıştır. Öğretmenlerden üç farklı günlük akışlarındaki güne başlama ve oyun zamanlarını kamerayla kayıt altına almaları istenmiştir. Dört öğretmenden etkinlik zamanı öncesinde gerçekleştirmiş oldukları eğitimlere dair 12 video gözlem kaydı elde edilmiştir. Her bir video kaydı 45 dakika ila 90 dakika arasında değişmektedir.

Daha sonra öğretmenlerin güne başlama ve oyun zamanlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla dört öğretmen ve iki araştırmacının katılımı ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşme, araştırmacıların görev yaptığı bölümün toplantı salonunda 18 Haziran 2019 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesinde öğretmenlere görüş ve değerlendirmelerini ortaya koymak amacıyla iki açık uçlu görüşme sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlere “Günlük eğitim akışında yer alan güne başlama zamanını nasıl değerlendiriyorsunuz ve bu zaman diliminde neler yapıyorsunuz? Oyun zamanını nasıl değerlendiriyorsunuz ve bu zaman diliminde neler yapıyorsunuz?” açık uçlu soruları yönlendirilmiştir. Gerekli görülen durumlarda sondaj sorular ile görüş ve düşüncelerini detaylandırmaları istenmiştir. Odak grup görüşmeleri ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Odak grup görüşmesi toplamda 70 dakika sürmüştür.

### **Verilerin Analizi**

Araştırmamanın video ve ses kayıt cihazı aracılığı ile elde edilen verileri, yazılı metinlere dönüştürülmüştür. Kamera kayıtlarından toplam 28 sayfalık gözlem metni, ses kayıtlarından toplam 17 sayfalık görüşme metni elde edilmiştir. Yazıya dökülen gözlem ve görüşme ham verileri nitel araştırma veri analiz yöntemlerinden tümevarımsal içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Metinler tekrar tekrar okunarak araştırma sorularına paralel olarak anlamlı en küçük yapılar olan kodlar belirlenmiştir. Ardından birbirine benzeyen kodlar sınıflandırılarak kategorize edilmiştir. İki araştırmacı içerik analizinde kod ve kategorilere tartışarak karar vermiş ve belirledikleri kod ve kategori listesini bir uzmanın görüşüne sunmuşlardır. Böylece analiz edilen veriler bulgular bölümünde sunulmuştur.

### **Geçerlik ve Güvenirlilik**

Nitel araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için farklı veri toplama yöntemleri işe koşularak veri çeşitlenmesi yapılmıştır. Elde edilen tüm veriler, araştırma ortamlarında kamera veya ses kaydına alınarak göndergesel yeterlik (refe-

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Güne Başlama ve Oyun Zamanına İlişkin Görüş ve Uygulamaları

ranslarla/alıntılarla) sağlanmıştır. Bunun yanında katılımcıların kendi ifadelerinden alıntılar sunulurak inandırıcılık kriteri sağlanmıştır.

### **Bulgular**

Bu bölümde okul öncesi öğretmenlerinin günlük eğitim akışlarında yer alan güne başlama zamanı ve oyun zamanı süreçlerinde hangi etkinliklere yer verdiklerini incelemek üzere yapılan gözlemler ve odak grup görüşmesinden elde edilen bulgular sunulmuştur. Bulguların sunumunda önce gözlemlerden elde edilen bulgulara, ardından görüşmeden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

### ***Güne Başlama Zamanının Uygulanmasına İlişkin Bulgular***

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıfında, üç farklı zamanda yapılan gözlemler öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan güne başlama zamanı için önerilen etkinlikler bakımından incelenmiştir. Tablo 1’de programda belirtilen etkinlikler ortaya koyularak kodlar oluşturulmuş ve öğretmenlerin bu etkinlikleri gerçekleştirme durumu sunulmuştur.

**Tablo 1.** Öğretmenlerin 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Güne Başlama Zamanında Yapılması Önerilen Etkinliklere Yer Verme Durumları

<b>Kategori</b>	<b>Kodlar</b>	<b>Öğretmenler</b>
<b>Güne Başlama Zamanı</b>	Selamlaşma-Karşılama	Ö2-Ö3-Ö4
	Büyük grupla sohbet	Ö2-Ö3-Ö4
	Yoklama	Ö2
	Şarkı söyleme	-
	Öykü anlatma	-
	Parmak oyunları	-
	Fiziksel egzersizler	Ö2
	Duygu durumlarıyla ilgili sohbet	-
	Çocukların yaşantılarındaki değişikliklerle ilgili konuşma	Ö2-Ö4
	Hava durumu ile ilgili konuşma	-
	Takvim (haftanın hangi günü olduğu) ile ilgili konuşma	-
	Okula gelene kadar neler yapıldığı ile ilgili konuşma	-

Tablo 1 incelendiğinde, MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan güne başlama zamanında yapılması önerilen etkinliklerden; selamlaşma-karşılama ve büyük grupla sohbet çalışmalarının öğretmenler tarafından gerçekleştirildiği, iki öğretmen tarafından çocukların yaşantılarındaki değişiklikleri paylaşmalarına olanak tanındığı, bir öğretmenin de sınıf mevcudunu belirlemeye yönelik yoklama yaptığı ve

çocuklarla fiziksel egzersizler gerçekleştirdiği görülmektedir. Güne başlama zamanında programın önerdiği etkinlikleri gerçekleştiren öğretmenlerden Ö4 ve Ö3' e ait gözlem alıntıları aşağıda yer almaktadır.

*Öğretmen sınıfın ortasına tüm masaları topladı ve çocuklardan oturmalarını istedi. Çocuklara “Merhaba çocuklar, nasılsınız?” diyerek sohbet başlandı. Öğretmen çocuklara “Hafta sonu neler yaptınız?” diye sordu. Çocuklardan bir kaç tane parmak kaldırıp söz alarak hafta sonu neler yaptıklarını anlattılar. Ardından öğretmen “Bugün ne yapmak istersiniz?” diye sordu. Çocuklardan kâğıttan çiçek, rüzgârgülü ve kuş yapma fikirleri geldi. Öğretmen bunun harika bir fikir olduğunu söyledi ve çocuklara “Artık serbest zamana geçebilirsiniz, ama her merkeze üç kişi geçecek” dedi (Ö4-1.gözlem-s. 16).*

*Öğretmen tüm çocukları çemberde toplayarak onlara hafta sonu neler yaptıklarını sordu. Hemen ardından kendisi anlatmaya başladı “...Sonra evime gelip banyomu yaptım, tırnaklarımı kestim, kıyafetlerimi temizledim, dişlerimi fırçaladım ve uyudum. Sizi çok özledim, sabah da buraya geldim” dedi. Ardından çocuklara söz hakkı vererek onların paylaşım yapmasına izin verdi. Büyük grupla yapılan bu sohbet sırasında sınıfa yeni bir çocuk daha girdi ve öğretmen onu selamlayıp çembere aldı. Öğretmen çocuklara başka anlatmak istedikleri olup olmadığını sordu. Çocuklar “hayır” dedi. Öğretmen “O zaman isteyen istediği merkezde oynayabilir” dedi ve çocuklar sınıftaki merkezlere dağıldılar. Öğretmen de masasına geçti. (Ö3-3.gözlem- s.7).*

Yukarıdaki gözlem alıntılarında öğretmenlerin çocuklarla güne başlama zamanında programın önerdiği gibi selamlaştıkları ve büyük grupla sohbet gerçekleştirdikleri görülmektedir. Sohbetin ardından oyun zamanına geçiş yaptıkları ancak herhangi bir planlama yapmalarını sağlamadan çocukları öğrenme merkezlerine yönlendirdikleri belirlenmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan dört öğretmenin güne başlama zamanında MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programının önermiş olduğu şarkı söyleme, öykü anlatma, parmak oyunları ve çocukların duygu durumlarıyla ilgili sohbet etme, takvim, hava durumu hakkında konuşma türünde etkinliklere 12 gözlem boyunca hiç yer vermedikleri görülmüştür. Bununla birlikte MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında güne başlama zamanında yapılması önerilen etkinlikler arasında yer almayan ancak öğretmenlerin gerçekleştirmekte oldukları bir takım etkinlik ve uygulamaların olduğu belirlenmiştir. Programda yer verilmeyen ancak öğretmenlerin gerçekleştirdikleri bu uygulamalar Tablo 2’de sunulmuştur.

**Tablo 2.** Öğretmenlerin Güne Başlama Zamanında Gerçekleştirdikleri Etkinlikler

Kategori	Kodlar	Öğretmenler
Güne Başlama Zamanı	Ödev kontrolü	Ö1
	Ödev verme	Ö2 - Ö3
	Etkinlikten haberdar etme	Ö1- Ö2
	Önceki etkinliği tekrar etme	Ö1- Ö3 - Ö4
	Sanat etkinliği gerçekleştirme	Ö1
	Sınıfı düzenleme	Ö2- Ö3- Ö4

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin güne başlama zamanında programda yapılması öneri olarak sunulmayan; etkinlik tekrarı, ödev kontrolü, ödev verme, sanat etkinliği gibi süreçler işlettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerden birinin sınıf gözleminde güne başlama zamanında çocukların ödevlerini kontrol ettiği, önceki etkinliği tekrar ettiği ve belirli gün ve haftalar temalı bir resim yapmalarını istediği görülmüştür. Aşağıda bu öğretmenin sınıfındaki gözlem alıntısına yer verilmiştir.

*Öğretmen çocuklara “Evet ödevler yapıldı mı?” diye sordu. Çocuklar “Evet” dediler. Çantalarından kâğıtlar çıkararak öğretmenin masasına bıraktılar. Öğretmen “Haydi onar onar yüze kadar beraber sayalım” dedi. Çocuklar yüze kadar sayarken öğretmen çocukları sınıfın ortasındaki masalara yerleştirdi. Onlara “Bugün ne resmi yapacağız?” diye sordu. Çocuklar “yaşlı resmi” diye cevap verdiler. Öğretmen, “Bu hafta yaşlılar haftası. Yaşlılar için en güzel resmi yapacağız ve onlara hediye edeceğiz” dedi. Çocuklar masalara boyalarını getirerek resim yapmaya başladılar. Öğretmen çocukların resimlerine baktı. Sonra çocuklara “Verdiğim resim sayfalarına sadece bir şey çizip bırakmayın, sayfayı iyice doldurun tamam mı?” dedi.” (Ö1-1.gözlem s.1)*

Yapılan odak grup görüşmesinde ise öğretmenlere güne başlama zamanına ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğretmenlerin ifadeleri üzerinde yapılan analiz sonucunda güne başlama zamanına ilişkin elde edilen kategori ve kodlar Tablo 3’te sunulmuştur.

**Tablo 3.** Öğretmenlerin Güne Başlama Zamanına İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Kodlar	Öğretmenler
Amacına yönelik düşünceler	Çocukların isteklerini öğrenme	Ö3
	Çocuklarla iletişim kurma	Ö3
Uygulama süreci	Grupça sohbet	Ö1-Ö3-Ö4
	Yaşantı paylaşımı	Ö3-Ö4
	Duygu paylaşımı	Ö1-Ö3-Ö4
	Merkezlere yönlendirme	Ö3-Ö4
	Oyun zamanına doğrudan geçiş	Ö2
	Toplanma zamanında grupça sohbet	Ö2
Uygulamama nedenleri	Etkinlik zamanı için hazırlık yapma	Ö1
	Belirli giriş-çıkış saati olmaması	Ö2
	Sınıfta merkezlerin bulunmaması	Ö2

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin güne başlama zamanına ilişkin görüşlerinin; güne başlama zamanının amacı, uygulama süreçleri ve uygulayamama nedenleri alt kategorilerinde ele alınabileceği görülmektedir. Sadece bir öğretmen (Ö3) güne başlama zamanının amacına yönelik görüş bildirmiş ve bu zamanın öğretmene çocuklarla iletişim kurma ve onların neler istediğini öğrenme olanağı sunduğunu dile getirmiştir.

Tablo 3'te öğretmenlerin güne başlama zamanının uygulama sürecine yönelik görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin çocuklarla grup sohbeti, yaşantı ve duygu paylaşımı yaptıkları, planlama olmadan çocukları öğrenme merkezlerine yönlendirdikleri ve sonuç olarak güne başlama zamanını gerçekleştirilmeden oyun zamanına geçtikleri, çocuklar öğrenme merkezlerinde oynarken kendilerinin etkinlik zamanı için hazırlık yaptıkları, toplanma zamanında grupça sohbete yer verdikleri görülmektedir. Öğretmenlerden biri (Ö1) "... Biz çocuklarla çok zaman geçiremiyoruz, çünkü güne başlama zamanında sürekli hazırlık yapıyoruz bir şeye. Mesela o gün yapacağımız etkinliğe ya da o gün ne özel gün varsa ona hazırlık yapıyoruz, pano hazırlıyoruz. Projelere hazırlanıyoruz yani biz güne başlama zamanında" sözleri ile güne başlama zamanında etkinlik veya diğer sorumluluklar için hazırlık yaptığını belirtmiştir. Diğer bir öğretmen ise (Ö2), "Sınıfı topladıktan sonra dün neler yaptınız? Ya da bir şey anlatmak isteyen var mı? Önemli bir durum oldu mu? diye. Çocuklarla konuşma saatini o sırada yapıyorum ilk başta yapamadığım için." ifadeleri ile güne başlama zamanı dışında toplanma zamanından sonra çocuklarla grupça sohbet gerçekleştirdiğini belirtmiştir.

Güne başlama zamanını uygulayamadığını belirten öğretmenler, bu durumun nedeni olarak velilerin çocuklarını okula farklı zamanlarda getirmelerini ve sınıflarında merkezlerin olmamasını öne sürmektedirler. Bu konuda öğretmenlerden biri (Ö2)

güne başlama zamanını ve oyun zamanını uygulayamadığını şu ifadelerle dile getirmiştir:

*“İlk başta sadece okul şartlarından, okul giriş çıkış saatlerine uymamak-tan dolayı. Ama çocuklarla en başta değil de onlar oynadıktan bir süre sonra merkezlere mesela yönlendirme yapamıyorum. Sadece bazen yanlarına gittiğim süreçte ‘işte burada oynayabilirsiniz’ diyorum. Ama merkezimiz yok çocuklar blokları alıp getirip ortada oynuyorlar. Çünkü oynayacakları bir köşe yok çocukların, o yüzden öyle bir yönlendirmem çok zor. Ama konuştuktan sonra mesela ‘öğretmenim ben şunu yapmak istiyorum’ dediklerinde onunla ilgili bir şeyler paylaşıp ‘ne yapabiliriz bu konuda, herkes istiyor mu? O zaman bu etkinliğimizi şöyle değiştirelim’ diye yönlendirebiliyorum o şekilde. Plana göre gitmiyorum da çocukların isteğine göre şekillendiriyorum. Ama her zaman yapabiliyor muyum? Hayır.”*

Güne başlama zamanının uygulanmasına ilişkin gözlem ve görüşme verileri üzerinde yapılan analizlerden, öğretmenlerin gerçekleştirdikleri çalışmalardan bazılarının güne başlama zamanının amacına ve içeriğine uygun olmakla birlikte, bazı çalışmaların uygun olmadığı, kazanım odaklı etkinlikler olduğu ve güne başlama zamanının rutin olarak uygulanmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgudan ve sadece bir öğretmenin güne başlama zamanının programda belirtilen amacına uygun görüş bildirmesinden yola çıkılarak, katılımcı öğretmenlerin güne başlama zamanının amacı ve içeriği hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve uygulamadıkları ifade edilebilir.

#### *Oyun Zamanının Uygulanmasına İlişkin Bulgular*

Araştırma kapsamında öğretmenlerin oyun zamanına ilişkin uygulamaları da incelenmiştir. Öğretmenlerin MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında oyun zamanında yapılması önerilen etkinlikleri gerçekleştirme durumlarına ilişkin gözlemlerden elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

**Tablo 4.** Öğretmenlerin MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında Oyun Zamanı İçin Önerilen Etkinlikleri Gerçekleştirme Durumu

Kategori	Kodlar	Öğretmenler
Oyun Zamanı	Merkez tercihini belirleme	-
	Çocukların planlama yapmalarını sağlama	-
	Merkez seçimini sağlayan yöntemler	Ö4
	Kuralların hatırlatılması	Ö4
	Açık havada oyun	-
	Alan gezisi	-
	Açık havada yürüyüş	-

Tablo 4 incelendiğinde, MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan oyun zamanında yapılması önerilen etkinliklerden öğrenme merkezlerinin seçimini sağlama ve merkezlerde uyulması gereken kuralları hatırlatma uygulamalarının sadece bir öğretmen tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır.

*Öğretmen sınıfın ortasına tüm masaları topladı ve çocuklardan oturmalarını istedi. Kısa bir sohbetten ve gün içinde yapmak istedikleri şeyler hakkında fikirlerini aldıktan sonra, “Çocuklar, şu anda serbest zamandayız, herkes istediği merkeze giderek oynayabilir. Ama dün gittiğiniz merkezlere gitmeyin, yeni bir merkeze gidin” dedi ve sonrasında sınıfındaki çocukları saydı. “On beş, bugün on beş kişiyiz, sizi ben paylaşacağım” dedi ve çocukların ismini söyleyerek onları merkezlere yerleştirdi. (Ö4-1.gözlem s. 17).*

Yukarıdaki gözlem alıntısında öğretmenin çocuklara güne başlama zamanının sonunda etkinlik zamanında neler yapmak istediklerini sorduğu ancak oyun zamanına ilişkin bir planlama fırsatı sunmadığı ve oyun zamanı yerine “serbest zaman” ifadesini kullandığı belirlenmiştir. Ancak oyun zamanında merkezlerin seçiminde kendisinin belirleyici rol aldığı ve merkezlerin kullanımı konusunda uyulması gereken kuralları hatırlattığı görülmektedir.

Yapılan gözlemlerde öğretmenlerin MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında oyun zamanında yapılması önerilen etkinlikler arasında bulunmayan bazı uygulamalara yer verdikleri görülmüş ve Tablo 5’te sunulmuştur.

**Tablo 5.** Öğretmenlerin Oyun Zamanında Gerçekleştirdikleri Uygulamalar

Kategori	Kodlar	Öğretmenler
Oyun Zamanı	Planlama olmadan merkezlere yönlendirme	Ö2 - Ö3 - Ö4
	Etkinlik zamanı için materyal hazırlığı	Ö3 - Ö4
	Bireysel görüşmeler	Ö3 - Ö4
	Oyun etkinliği gerçekleştirme	Ö1- Ö3
	Oyun materyalleri sunma	Ö2- Ö4

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin oyun zamanında planlama olmadan çocukları merkezlere yönlendirme, etkinlik zamanı için materyal hazırlığı yapma, oyun etkinliği gerçekleştirme, oyun materyalleri sunma ve bireysel görüşmeler gibi bazı uygulamaları gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Oyun zamanı genel olarak incelendiğinde üç öğretmenin bu zaman diliminde çocukları herhangi bir planlama ve düzenleme olmaksızın merkezlere veya serbest oyun oynamaya yönlendirdikleri gözlenmiştir (Ö2, Ö3, Ö4). Aşağıda Ö2 kodlu öğretmenin oyun zamanı gözleminden bir alıntıya yer verilmiştir.

Öğretmenin sınıfında beş çocuk var ve çocuklar sınıfta koşuyorlardı. Öğretmen çocuklara “Ne oyun oynamak istersiniz?” diye sordu. Çocuklar bir an duraksadılar ancak cevap vermediler. Öğretmen bunun üzerine çocuklara “Bugün oyuncak getiren oldu mu?” diye sordu. Çocuklardan biri “Evet” diye bağırdı. Öğretmen çocuklara “Şimdi herkes istediği oyunu oynayabilir” dedi. (Ö2-3. Gözlem s. 9).

Bir öğretmenin (Ö1) ise oyun zamanına yer vermediği, çocuklarla oyun etkinliği gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Bu öğretmenin oyun zamanındaki uygulamasına ilişkin gözlem alıntısı aşağıda verilmiştir.

(Güne yaşlılar haftası nedeniyle resim yaparak başlanmıştır.) “Resmini bitirenler buraya gelebilir” diyerek çocukları sınıfın orta alanına almıştır. Hala resim yapan birkaç çocuğa, “Hadi resimlerinizi bitirin de patlamış mısır oyunu oynayalım” der. Öğretmenin bu sözüyle çocuklar yerlerinden kalkarak diğerlerinin yanına gelir. Öğretmen çocuklara “Daire olup yere oturabiliriz” diyerek onların yere oturmalarını sağlar. Öğretmen “Tencereme yağı koydum, tuzumu koydum, mısırlarımı koydum, [...] Mısırlar tencereme sığmıyor, tenceremin kapağı açılıyor” der ve çocuklar öğretmenden kaçmaya başlar.” Ardından öğretmen iki oyun daha oynatır. Son olarak öğretmen “Tik tak saatine bak, toplanma saati geliyor” der. Toplanmanın ardından çocuklardan beslenmelerini çikarmalarını ister. (Ö1- 1. Gözlem s. 2)

Yapılan odak grup görüşmesinde öğretmenlere oyun zamanına ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öğretmenlerin ifadeleri üzerinde yapılan analiz sonucunda oyun zamanına ilişkin elde edilen kategori ve kodlar Tablo 6’da sunulmuştur.

**Tablo 6.** Öğretmenlerin Oyun Zamanına İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Kodlar	Öğretmenler
Tanımlar	Serbest zaman	Ö1-Ö2-Ö4
	Oyun etkinliği	Ö3
Amacına yönelik düşünceler	Çocukları gözlemlemek	Ö1-Ö2-Ö4
	Çocukların ilgi alanlarını öğrenmek	Ö1-Ö2-Ö4
	Çocukların oyunla öğrenmesi	Ö1
	Çocukların sosyalleşmesi	Ö1
	Çocukların planlama yapmaması	Ö2
Uygulama süreci	Oyuncak günü uygulaması	Ö1
	Çocukların oyunlarına katılma	Ö2
	Çocuklara soru sorarak oyunlarını anlama	Ö3
	Değerlendirme yapmama	Ö1-Ö2-Ö3-Ö4
Uygulamama nedenleri	Merkezlerin olmaması	Ö1-Ö2
	Yemek zamanının başlaması	Ö2



Tablo 6 incelendiğinde, çalışma grubundaki öğretmenlerin oyun zamanına ilişkin görüşlerinin; tanımlar, oyun zamanının amacı, uygulama süreçleri ve uygulayama nedenleri kategorilerinde ele alınabileceği görülmektedir. Öncelikle öğretmenlerin oyun zamanını tanımlarken üç öğretmenin “serbest zaman” ifadesini kullandıkları, bir öğretmenin ise oyun zamanını “oyun etkinliği” ile karıştırdığı ortaya çıkmıştır. Odak grup görüşmesi sırasında bu karmaşadan dolayı araştırmacılardan biri ile öğretmenler arasında geçen diyalog aşağıda sunulmuştur.

*Araştırmacı: Şunu bir netleştirelim; oyun zamanı denildiğinde ne anlıyorsunuz?*

*Ö1: Serbest zaman olmuyor mu?*

*Ö3: Benim anladığım; oyun - hareket etkinliğini uyguladığımız zaman.*

*Araştırmacı: Siz ne anlıyorsunuz?*

*Ö2: Serbest zaman, güne başlama zamanı, merkezlere yönlendirilip oynadıkları zaman olduğunu düşünüyorum ben de ama...*

*Araştırmacı: Aslında sizin serbest zaman dediğiniz süreç 2006 programında ilgi köşelerinde oyun ve sanat etkinliklerini kapsamaktaydı. Ancak ilgi köşelerinde oyun süreci 2013 programında oyun zamanı olarak isimlendirildi.*

*Ö2: İki programı da gördük. Biz üniversiteye başladığımızda 2006 programı kullanıyorduk üçüncü sınıftan sonra değişti. Yani halen biz iki programı da karıştırıyoruz. Bu diyalogda görüldüğü gibi öğretmenler MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan oyun zamanını MEB (2006) Okul Öncesi Eğitim Programındaki gibi “serbest zaman” olarak veya yapılandırılmış oyun etkinliği olarak algıladıkları belirlenmiştir. Yapılan gözlemler de bu bulguyu desteklemektedir. Bu durum öğretmenlerin, bu süreci doğal ve informal öğrenme etkinliklerine dönüştüremediklerini göstermektedir.*

Öğretmenler oyun zamanının amacına yönelik düşüncelerini de paylaşmışlardır. Oyun zamanını “serbest zaman” olarak tanımlayan öğretmenler (Ö1-Ö2-Ö4) oyun zamanının çocukları gözlemlmek ve onların ilgi alanlarını öğrenmek için bir fırsat olduğunu belirtmişlerdir. Oyun zamanını oyun etkinliği olarak tanımlayan öğretmen (Ö3) ise, bu konudaki düşüncelerini oyunun önemine vurgu yaparak çocukların oyun oynarken öğrendikleri ve birbirleri ile sosyalleştikleri şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler oyun zamanının uygulama sürecine yönelik olarak, çoğunlukla çocukların bir planlama yapmalarını sağlamadan merkezlerde oyun oynamaları için fırsat tanıdıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden biri oyun zamanına ilişkin uygulamalarını paylaşırken; “Merkezlere gidiyoruz işte. Hani orada kaç kişiyiz bugün, üçe ayırıyoruz. Üçer üçer merkezlere gidiyoruz. ‘Herkes aynı merkezlere gitmesin’ diyorum. Herkes istediği merkeze gidiyor, orada oynuyor” (Ö4) ifadelerini kullanmıştır. Diğer bir öğretmen (Ö3) oyun zamanı uygulamalarına ilişkin “Ben de ‘Geçmek istediğiniz merkezlere geç-

*bilirsiniz' diyorum"* şeklinde açıklama yaparken, ayrıca çocukların oyunlarına yönelik sorular sorarak onların ne oynadıklarını ifade etmelerini sağladığını vurgulamıştır. Bu ifadelerden öğretmenlerin çocuklardan oyun zamanına ilişkin planlamalarını istemedikleri ancak bir öğretmenin merkezlerde yer alacak çocuk sayısı için sınır koyduğu belirlenmiştir. Bu da öğretmenlerin bu zaman sürecini oyun oynama olarak algıladıkları ve öğrenme süreci olarak düşünmediklerini göstermektedir. Bunun yanında başka bir öğretmen (Ö1) sınıfında merkez olmadığı için oyuncak günü uygulaması yaparak çocukların ortadaki masaya oyuncaklarını getirerek oynamalarına izin verdiğini belirtmiştir.

Oyun zamanının sonunda hiçbir öğretmenin değerlendirme yapmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerden biri (Ö2) " ... *Yapmıyorum yani net olarak her gün şu saate değerlendirme saati yapıyorum diye bir şey yok. Ama genelde etkinliğimiz bittikten sonra normal sanat etkinliği, kitap etkinliği bittikten sonra herkes karşıma oturuyor. Ara öğünler hazırlanırken o sırada işte diyoruz; 'Bu gün ne yaptık? Ne öğrendik?' Bu şekilde bilgilerimizin tekrardan üzerinden geçiyoruz"* diyerek günü değerlendirme zamanından bahsetmiştir. Öğretmenlerin oyun zamanından sonra çocuklara kendi çalışmalarını değerlendirme fırsatı sunmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Oyun zamanını uygulayamama nedenini öğretmenlerden biri (Ö1) sınıfında merkezlerin olmaması olarak dile getirmiştir. Sınıfında öğrenme merkezleri bulunmayan ancak oyun zamanında çocukları serbest oyun oynamaya yönlendiren diğer öğretmen (Ö2) zaman zaman uygulayamadığını çünkü yemek zamanının oyun zamanını işgal ettiğini belirtmiştir.

Oyun zamanının uygulanmasına ilişkin gözlem ve görüşme verileri üzerinde yapılan analizlerden, öğretmenlerin gerçekleştirdikleri çalışmaların çoğunlukla MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında belirtilen uygulama biçimine, amaç ve içeriğine uygun olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Elde edilen bulgulardan yola çıkarak öğretmenlerin uygulama süreçlerinde 2013 (MEB) Okul Öncesi Eğitim Programında eğitim akışında yer alan güne başlama ve oyun zamanlarını tam anlamıyla uygulamadıkları belirlenmiştir.

### **Tartışma, Sonuç ve Öneriler**

Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin günlük eğitim akışında yer alan güne başlama zamanı ve oyun zamanına ilişkin görüş ve uygulamalarının ortaya konması amacıyla yapılan bu çalışmada programın işleyişi bakımından oldukça önemli olduğu düşünülen sonuçlar elde edilmiştir. Güne başlama zamanı ve oyun zamanının programdaki yeri ve öneminin öğretmenler tarafından tam anlaşılmamış olması bu çalışmanın en önemli sonuçlarından birisidir. Elde edilen diğer sonuçlar, güne başlama ve oyun zamanının uygulanmasına yönelik sorunlardır. Bunlar; güne başlama zamanında öğretmenlerin çoğunlukla güne başlama zamanının amaç ve içeriğine uy-

gun olmayan kazanım odaklı ve yapılandırılmış etkinlikler gerçekleştirdikleri, oyun zamanında çocuklar istedikleri merkezlerde oyun oynarken öğretmenlerin o gün gerçekleştirecekleri etkinliğe yönelik hazırlık yaptıkları ve oyun zamanı sonrasında öğretmenlerin çocuklarla sürece ve süreçte yaptıkları çalışmalara yönelik bir değerlendirme yapmadıklarıdır.

Çalışmadan elde edilen önemli sonuçlardan ilki, güne başlama ve oyun zamanının öğretmenler tarafından kavram ve uygulama açısından tam anlaşılmadığıdır. Çalışmaya katılan öğretmenlerden birinin (Ö2) görüşmedeki “güne başlama ve oyun zamanında çocukları serbest oyuna yönlendirdiği” yönündeki ifadelerinden güne başlama ve oyun zamanı arasındaki ayrımın tam olarak farkına varamadığı ve güne başlama zamanında neler yapılabileceğine dair yeterli bilgiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin güne başlama zamanını uygulamalarına ilişkin gözlemlerde de programda belirtilmeyen ve yapılandırılmış etkinlikler (ödev kontrolü gibi) gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenler oyun zamanını, ya çocukları merkezlere yönlendirip onları tamamen oyun oynamaları için serbest bırakmak (serbest zaman) ya da etkinlik zamanı içerisinde gerçekleştirilen oyun veya hareket etkinliği olarak algılamaktadırlar. Bu algının öğretmenlerin oyun zamanını uygulama biçimlerine de yön verdiği görülmüştür. Oyun zamanı açık hava faaliyetleri (açık havada oyun, alan gezisi veya sabah yürüyüşü) veya öğrenme merkezlerinde oyun olmak üzere iki farklı biçimde gerçekleştirilebilmektedir (MEB, 2013). Ancak yapılan gözlemlerde çalışma grubundaki öğretmenlerin oyun zamanında açık hava faaliyetlerine hiç yer vermedikleri, sadece sınıf ortamında çocuklara oyun oynama fırsatı sundukları gözlenmiştir. Öğretmenlerin çocukları oyun zamanında merkezlere yönlendirdikleri ancak bunu yaparken çocuklardan hangi merkezlerde oynamak istediklerini sormadıkları, merkezlerde kimlerle, hangi materyallerle ve nasıl bir oyun oynamak istedikleri ile ilgili bir planlama yapma konusunda onları yönlendirmedikleri belirlenmiştir. Bu bulgular öğretmenlerin güne başlama zamanı ve oyun zamanının amaç ve işleyişi konusunda bir karmaşa yaşadıklarını göstermektedir. Bunun sonucu olarak, çalışmaya katılan öğretmenlerin güne başlama ve oyun zamanını programda belirtildiği gibi günlük eğitim akışında rutin olarak yer vermedikleri düşünülmektedir.

Güne başlama zamanı, MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan günlük eğitim akışında, günün başlangıcında yer verilmesi gereken bir zaman aralığı olarak tanımlanmıştır. Bu süreçte öğretmen ve çocuklar sınıfta veya bahçede çember şeklinde oturarak selamlaşma, yoklama, takvim ve hava durumu hakkında konuşma, çeşitli konularda sohbet etme, şarkı söyleme, egzersiz yapma, öykü anlatma gibi etkinlikler gerçekleştirebilirler (MEB, 2013). Güne başlama zamanında gerçekleştirilen yaşantı odaklı etkinlikler, çocukların olumlu benlik saygısı, kendini ifade etme ve başkalarını dinleme gibi iletişim becerileri geliştirmeleri, kendilerini sınıfın bir üyesi olarak hissetmeleri ve işbirliği içinde çalışabilmeleri açısından oldukça önemli bulunmaktadır (Bourdieu, 1997; Canney ve Byrne, 2006; Delalande, 2001). Güncel okul

öncesi eğitim programında da belirtildiği gibi, çocukların birbirlerine ve gün içinde yapılacak diğer etkinliklere uyum sağlamalarına da yardımcı olmaktadır.

Oyun zamanında mutlaka çocuklara oynamak istedikleri merkeze ilişkin tercihleri ve oynamayı düşündükleri oyuna ilişkin planları sorulmalıdır. Çocuklara yapacakları etkinlikleri ve oynayacakları materyalleri seçmeleri konusunda özgürlük tanınmalıdır. Oyun zamanının başlangıcında öğretmenin her çocuğun hangi merkezde, ne yapmak istediğini sorması, aklına bir şey gelmeyen çocuklara önerilerde bulunması ve yeri geldikçe planlarını geliştirmelerine yardımcı olması gerekmektedir. Bu, çocuklarda karar alma ve zamanı planlama becerisinin gelişimi için gerekli görülmektedir (Hohmann ve Weikart, 2000; Koçak, 1998; MEB, 2013). Bireysel ilgi ve tercihleri doğrultusunda plan yapan ve çalışan çocuklar bağımsızlığın gücünü öğrenirler. Böylece MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programının temel ilke ve özellikleri sağlanmış olur.

Çalışmadan elde edilen bir diğer önemli sonuç, güne başlama zamanında öğretmenlerin yer verdikleri çalışmaların çoğunlukla güne başlama zamanının amaç ve içeriğine uygun şekilde gerçekleştirilmediğidir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin yapılan gözlemlerde selamlaşma, büyük grup sohbeti veya çocukların yaşamlarındaki değişiklikleri paylaşma gibi bu türden birkaç etkinliğe yer vermekle birlikte, şarkı söyleme, öykü anlatma, parmak oyunu, takvim ya da hava durumu hakkında konuşma gibi programda ve alan yazında belirtilen diğer etkinliklere hiç yer vermedikleri saptanmıştır. Oyunlar, rol oynamalar, şarkı söyleme ve fiziksel aktivitelerden yararlanmak ve çocukları süreçte aktif kılmak anlamlı ve kalıcı öğrenme için önemlidir (Cefaia vd, 2014). Bu da ancak yaşantı odaklı etkinliklerin gerçekleştirildiği güne başlama zamanının programda belirtildiği şekliyle uygulanmasına bağlıdır. Bununla birlikte öğretmenlerin daha çok kazanım odaklı ve yapılandırılmış (önceki etkinliklerin tekrarı, ödev verme vs.) etkinlikler gerçekleştirdikleri de belirlenmiştir. Bu etkinlikler, günün ilerleyen saatlerinde etkinlik zamanında, çocukların okul ortamına uyum sağladıktan sonra gerçekleştirilmesi gereken çalışmalardır. Güne başlama zamanında bu çalışmalara yer verilmesi, çocukların okul ortamına uyum sağlamasına yardımcı olan geçiş sürecini ortadan kaldırmakta, onları doğrudan yapılandırılmış okul etkinliklerinin içinde olmak zorunda bırakmaktadır (Akgün, 2013). Görüşmede ise öğretmenlerin bu zaman dilimini uygulamadan oyun zamanına geçme, etkinlik zamanı için hazırlık yapma ve çocukları merkezlere yönlendirme gibi güne başlama zamanının işleyişine uygun olmayan anlayış ve uygulamalara da yer verdikleri belirlenmiştir. Oysaki bu zaman diliminde öğretmenlerin çocukların güne, okul ortamına, arkadaşlarına ve yapılacak etkinliklere uyum sağlamalarına yardımcı olacak etkinliklere yer vermeleri beklenmektedir (MEB, 2013).

Çalışmada elde edilen diğer bir sonuç, oyun zamanında çocuklar istedikleri merkezlerde oyun oynarken katılımcı öğretmenlerin o gün gerçekleştirecekleri etkinliğe yönelik hazırlık yaptıklarıdır. Oysaki bu süreçte öğretmenlerden çocukları gözlemlenmeleri, yapmakta oldukları şey ve/veya oyunları hakkında onlarla konuşmaları,

sorular sorarak onların düşünmelerini sağlamaları, çocukların bilgiyi nasıl topladıkları, arkadaşlarıyla nasıl iletişim kurdukları ve problemleri nasıl çözdüklerine ilişkin gözlem notları almaları, ihtiyaç duyduklarında onlara rehberlik etmeleri, gerektiğinde oyunlarına katılmaları beklenmektedir (Hohmann ve Weikart, 2000). Öğretmenlerin bu türden davranışları ile çocuklar ve öğretmen arasında ortaya çıkacak etkileşimler, çocuklarda öğrenmenin meydana gelebileceği yakınsal gelişim alanı oluşturacaktır. Oyun zamanı, çocuklar kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda oyun oynamaları gereken bir zaman dilimidir. Bu şekilde uygulandığında oyun zamanı çocuklar için pek çok doğal ve informal öğrenme deneyimiyle doludur. Çocuklar kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda merak ettiklerini araştırır, inceler, akranlarıyla tartışır. Öğretmen bu süreçte çocuklara rehberlik yaparak onlar için bir iskele görevi görmekte, çocukların oynarken elde ettikleri potansiyel kazanımları arttırmak için kilit rol üstlenmektedir. Ancak bu çalışmada yapılan görüşmede katılımcı öğretmenlerin oyun zamanının amacının çocukları gözlemlemek olduğunu ifade etmelerine karşın gözlemlerde oyun zamanında çocukları tamamen serbest bıraktıkları, çocukların oyunlarına ve oyun sürecindeki eylemlerine ilişkin herhangi bir gözlem yapmadıkları ortaya çıkmıştır. Aras'ın (2016), yaptığı çalışmada da öğretmenlerin çocukların oyunlarına katılımın önemine inandıklarını söylemelerine karşın oyun zamanını bazı resmi belgeleri ve formları doldurmak için kullandıkları, çocukları kendi kendilerine oynamaları için yalnız bıraktıkları görülmüştür. Yapılan bir başka çalışmada da (Gülşay Ogelman, 2014) öğretmenlerin çocuklarla etkileşime girmek yerine başka işlerle ilgilenmek, bilgisayar veya cep telefonu ile zaman geçirmek, sınıf dışında zaman geçirmek gibi uygulamalara yer verdikleri belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç, oyun zamanı sonrasında öğretmenlerin çocuklarla sürece ve süreçte yaptıkları çalışmalara yönelik bir değerlendirme yapmadıklarıdır. Her ne kadar okul öncesi eğitim programında oyun zamanı sonrasında değerlendirme yapılmasıyla ilgili bir ifade olmasa da, okul öncesi eğitimde gerçekleştirilen etkinliklerin giriş, gelişme ve sonuç/değerlendirme gibi isimlendirilebilecek bir aşamalılık içerisinde olması istenen bir özelliktir. Değerlendirme sürecin hatırlanmasını ve özetlenmesini sağlayarak öğrenilenlerin kalıcılığını arttırmaktadır. Çocuklar oyun zamanında neler yaptıklarını, kimlerle oynadıklarını, oyunda neler olduğunu, karşılaştıkları problemleri anlatabilirler veya resmini çizebilirler. Böylelikle çocuklar oyun zamanının başlangıcında planladıkları ile süreçte yaptıkları arasında tutarlılık olup olmadığını değerlendirebilirler (Hohmann ve Weikart, 2000; Koçak, 1998; Poyraz ve Dere, 2001). Aynı zamanda oyun zamanının başında yapılan planlama ve sonunda yapılan değerlendirme çalışmaları, çocukların birbirleriyle ve öğretmenleriyle etkileşim kurmalarını, dinleme ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır.

İlgili çalışma ile okul öncesi öğretmenlerinin MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan güne başlama ve oyun zamanına yönelik görüş ve uygulamalarına ilişkin önemli sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda, alanda çalışan

okul öncesi öğretmenlerine MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programındaki günlük eğitim akışı ve bu akışta yer alan zaman dilimleri (güne başlama-oyun-etkinlik-günü değerlendirme zamanları ve rutin etkinlikler) hakkında hizmet içi eğitimler verilmesi önerilebilir. Ancak bu eğitimlerin MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programına kuramsal ve uygulama açısından hâkim olan uzmanlar tarafından, uzun süreli ve uygulamalı olarak gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir. Bu süreçte teknolojik araçlar ve çevrimiçi ortamlar kullanılarak uzaktan öğretim olanaklarından yararlanmak, aynı zamanda aynı mekânda bulunma zorunluluğunu ortadan kaldırdığı için daha fazla sayıda öğretmenin bu eğitimlere katılmasını sağlayabilir.

Bu çalışma ile elde edilen sonuçlardan biri de katılımcı öğretmenlerin oyun zamanını MEB (2006) Okul Öncesi Eğitim Programındaki “serbest zaman / oyun ve hareket etkinliği” olarak tanımlamalarıdır. Bu sonuçtan yola çıkarak, yapılacak olası program güncelleme çalışmalarında, MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında öğrenme merkezlerinde veya açık havada oyun olarak gerçekleştirilen zaman dilimi için “oyun zamanı” yerine “çalışma zamanı” isminin kullanılması önerilebilir. Böylelikle öğretmenlerdeki bu yanlış algının ve onun uzantısı olan yanlış uygulamaların önlenebileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma önemli sonuçlar sunmakla birlikte bazı sınırlılıklara da sahiptir. Öncelikle bu çalışma nitel araştırma modelinde desenlendiğinden küçük bir çalışma grubunu kapsamaktadır. Bu yönüyle çalışma okul öncesi öğretmenlerinin güne başlama ile oyun zamanına ilişkin uygulamaları ve düşünceleri ile ilgili derinlemesine bilgiler sunmakla birlikte elde edilen sonuçların genellenmesi söz konusu değildir. Bu nedenle gelecek çalışmalarda daha fazla öğretmene ulaşılarak daha kapsamlı bir çalışma yapılması önerilebilir.

Bu çalışmada katılımcı öğretmenlerin güne başlama ve oyun zamanı uygulamaları, iki haftalık bir süreçte üç farklı gün yapılan gözlemler ve odak grup görüşmesi yoluyla elde edilen veriler üzerinden değerlendirilmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda daha uzun süreli gözlemleri kapsayan boylamsal çalışmalara yer verilebilir. Öğretmenlerin, güne başlama ve oyun zamanında kendi rollerine ilişkin görüşleri de inceleme konusu olabilir. Ayrıca bu çalışmada öğretmenler tarafından güne başlama zamanı ve oyun zamanının nasıl algılandığı ve uygulandığı birlikte incelenmiş olmakla birlikte, yapılacak çalışmalarda öğretmenlerin güne başlama zamanı ve oyun zamanına ilişkin algı ve uygulamaları ayrı ayrı incelenebilir.

## Kaynakça

- AKGÜN, E. (2013). Okul öncesi eğitimde sabah rutinlerinin incelenmesi: Fransa örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (24), 77-85.
- ARAL, N. ve Kadan, G. (2018). 2013 Okul öncesi eğitim programının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2 (1), 113-131.
- ARAS, S. (2016). Free play in early childhood education: a phenomenological study. *Early Child Development and Care*, 186 (7), 1173-1184. DOI: 10.1080/03004430.2015.1083558
- ARSLAN, S. ve İlkay, N. (2015). Okul öncesi eğitim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 22-32.
- AYSU, B. ve Aral, N. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri hakkındaki görüş ve uygulamalarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (5), 2561-2574.
- BAŞARAN, S. T. ve Ulubey, Ö. (2018). 2013 Okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51 (2), 1-38.
- BOURDIEU, P. (1997). Ce que parler veut dire. *L'économie des Echanges Linguistiques*. Paris: Fayard.
- CANNEY, C. ve Byrne, A. (2006). Evaluating circle time as a support to social skills development – reflections on a journey in school-based research. *British Journal of Special Education*, 33 (1), 19-24.
- CAZDEN, C.B. (2001). *Classroom Discourse: The Language of Teaching and Learning* (2nd ed.). Portsmouth, NH: Heinemann
- CEFAİ, C., Ferrario, E., Cavioni, V., Carter, A. ve Grech, T. (2014). Circle time for social and emotional learning in primary school. *Pastoral Care in Education*, 32 (2), 116-130, DOI: 10.1080/02643944.2013.861506.
- CONGREGATION Ner Tamid of South Bay (1999-2001). An Introduction to High/Scope Curriculum (from Educating Young Children, the High/Scope Manual). <http://www.nertamid.com/CNT/Education/pshighscopecurric.htm> Erişim Tarihi: 3 Ekim 2003.
- DELALANDE, J., (2001). *La Cour de Récréation. Pour une Anthropologie de L'enfance*. Rennes: Presses Universitaires de Rennes.
- DENİZ, Ü. ve Yıldız, R. (2018). Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim programında cinsel gelişim ve cinsel eğitim. *GEFAD*, 38 (2), 431-447.
- DENZİN, N.K. ve Lincoln, Y.S. (2005). *The SAGE handbook of qualitative research*, Sage, Thousand Oaks, CA.
- DORAY, M. F. (1997). "Rituels de Rentrée Scolaire et Mise en Scène de Dogmes Pédagogiques". *Ethnologie française*, 27 (2), 175-187.
- GALLAS, K. (1994). *The Languages of Learning*. New York: Teachers College Press.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Güne Başlama ve Oyun Zamanına İlişkin Görüş ve Uygulamaları

- GREEN, J.L., Kantor, R.M., & Rogers, T. (1991). Exploring the complexity of language and learning in classroom contexts. In Idol, L., & Jones, B.F. *Educational 302 Values and Cognitive Instruction: Implications for Reform* (p.333-364). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- GÜLAY OGELMAN, H. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında serbest zaman etkinliklerinin gözlemlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (26), 125-138.
- GÜNAY BİLALOĞLU, R. (2004). Okul öncesi eğitimde High/Scope yaklaşımı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (2), 41-56.
- HANLEY, G. P., Tiger, J. H., Ingvarsson, E. T. ve Cammilleri, A. P. (2009). Influencing preschoolers' free-play activity preferences: An evaluation of satiation and embedded reinforcement. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 42 (1), 33-41.
- HİGHSCOPE (2020). Preschool Curriculum. <https://highscope.org/our-practice/preschool-curriculum/> Erişim Tarihi: 3 Ekim 2020.
- HOHMANN, M. ve Weikart, D.P. (2000). *Küçük Çocukların Eğitimi*. Çeviren: Sibel Saltiel Kohen ve Ülfet Öğüt. İstanbul: Hisar Eğitim Vakfı Yayınları.
- HONG, Y. H. (1995). Teaching Large-Group Time in a Preschool Classroom: The Teacher as Orchestra Conductor. Dissertation, University of Illinois at Urbana- Champaign.
- KANDIR, A. ve Türkoğlu, D. (2015). "MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı"nın müzikal becerilerin gelişimi yönünden değerlendirilmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1, 339-350.
- KANDIR, A. ve Yazıcı, E. (2016). MEB 2013 okul öncesi eğitim programının okuma yazma becerilerinin gelişimi yönünden değerlendirilmesi. *GEFAD*, 36 (3), 451-488.
- KANG, H. Y. (2011). Large group meetings in the preschool classroom:co-constructing meaning making through group interaction. Dissertation, The Ohio State University.
- KOÇAK, N. (1998). High/Scope okulöncesi eğitim programı ve Türkiye'deki okulöncesi eğitim uygulamaları. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Cilt II (697-704).
- KURTULMUŞ, Z. (2016). Okul öncesi eğitimde uygulanan etkinlik planlarında aile katılımı boyutunun incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5 (1), 71-84.
- MART, M. (2020). Preschool teachers' evaluation of the current preschool education programme. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (23), 1649-1667.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB], (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: Vize Yayıncılık.
- MERRIAM, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (Orijinal baskı, 1998).
- MİCHAELS, S. (1984). Listening and Responding: Hearing the logic in children's classroom narratives. *Theory into Practice*, v.13, p.218-224.



- ÖZSIRKINTI, D., Akay, C. ve Yılmaz Bolat, E. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşleri (Adana ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 313-331.
- ÖZYÜREK, A. ve Aydoğan, Y. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin serbest zaman etkinliklerine ilişkin uygulamalarının incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 41-58.
- PIŞGİN ÇİVİK, S., Ünüvar, P. ve Soylu, B. (2014). Pre-school education teacher's opinion about the implementation of 2013 pre-school education program. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 174, 693-698.
- POYRAZ, H. ve Dere, H. (2001). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- REİCH, L. R. (1993). Circle Time in Pre-School. *Reprints and Miniprints from Department of Educational and Psychological Research*, n.785 (Aug 1993), p.3-19.
- SÖNMEZ, S. ve Bilir Seyhan, G. (2016). MEB 2013 okul öncesi eğitim programının sağlık kavramı açısından incelenmesi. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7 (1), 146-174.
- TUNCER, B. (2015). Investigation of contemporary approaches in early childhood education and comparison with the Ministry of National Education preschool program. *International Journal of Field Education*, 1 (2), 39-58.
- TÜKEL, A. (2017). 2013 okul öncesi eğitim programı ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YİFAT, R. ve Zadunaisky-Ehrlich, S. (2008) Teachers' Talk in Preschools During Circle Time: The Case of Revoicing, *Journal of Research in Childhood Education*, 23:2, 211-226, DOI: 10.1080/02568540809594656